

יום שלישי

כ"ג בתשרי, אסרו־חג הסוכות⁹³

אין מתענים, ומרבים קצת באכילה ושתייה⁹⁴.
שיירי החג: מנהג־בית־הרב, לשרוף את הסכך
אחרי החג. כן מנהגם לשרוף לולב והושענות ביום
רגיל, ולא בשריפת החמץ⁹⁵.

לאיך היתה הוראה לגבי הדסים (שקיבלו
במתנה מהרבי) להשתמש בהם כבשמים להבדלה,
הלולב - לשרוף בעת ביעור חמץ, ומהאחרון -

עמ' 396.

93 בחו"ל: שמחת־תורה.

94 לוח כולל־חב"ב, משו"ע אדה"ז סי' תכט סי"ז. וראה דעות
שונות בס' הנשואין כהלכתם פ"ו הע' 81.

95 'רשימות' חוברת יד עמ' 23. וב'אהלי ליובאוויטש' עמ' 166
דייק, שעושים זאת סמוך לחג, והטעם ע"פ 'סדר היום' שכ' שיש
לסתור את הסוכה במוצאי יו"ט, כדי להודיע שלא נעשית אלא
למצותה. אמנם לפי עדותו של השליח רש"ז שי' הלפרין מהגליל
העליון - זכה לראות במשך כמה שנים (האחרונות) שהורידו את
הד' מינים של הרבי לשריפה במקום שבו שרף הרבי את החמץ שלו
בערב פסח, עוד לפני שהרבי הגיע, או שהרב גרונר שי' הביא זאת
כשהגיע עם הרבי והוא זרק אותם לאש. לפחות פעם אחת בעת
השריפה ביקש הרבי שירקו את הד' מינים שלו לאש. אך את
ההושענות לא ראה שם כלל (פורום השלוחים באה"ק).

לעשות מרקחת⁹⁶.

יום שישי

כ"ו בתשרי

יום חמישי בלילה, אור ליום שישי:
למנהג רבותינו נשיאינו, יש לקרוא הלילה
שמו"ת עלייה אחת או שתיים מפרשת בראשית,
ומחר אחרי חצות לקרוא שוב מתחילתה עד
גמירא עם ההפטרה, ובשבת לפני תפילת שחרית
לקרוא שוב 'שביעי'.

נזהרים (על כל פנים לכתחילה) שלא להפסיק
באמצע קריאת שמו"ת⁹⁷.

שיעורי חת"ת: סיום עליית 'שישי': "לקח אותו
אלוקים" (הכה) - כמו בקריאת התורה דשבת־
קודש).

96 לקוטי שיחות ח"ט עמ' 569. 'התקשרות' גיליון סג עמ' 11.
לגבי הלולב - מן־הסתם זהירים יותר לשמור מה שקיבלו מהרבי,
ולכן המתינו עד פסח. לגבי הדסים - כן איתא בשו"ע אדה"ז סי'
רצו ס"ו, וא"כ ה"ז בכלל הדסים דמצוה.
97 שו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ו. 'התקשרות' גיליונות: תסז עמ' 20,
תפט עמ' 19.

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קסא

ערב שבת־קודש
חול־המועד סוכות
י"ט בתשרי התשע"ז

יוצא־לאור על־ידי
צעירי־אגודת־חב"ד באה"ק

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ט בתשרי ה'תשע"ז - כ"ו בתשרי ה'תשע"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	י"ט בתשרי	ה' מלכים ומלחמותיהם פרק ז-ט.	ה' טומאת אוכלין... בפרקים אלו. פרק ח.	מל"ת מו. מ"ע קצ. מל"ת נו. נז. מ"ע קצב. קצג.
ב'	כ" בתשרי	פרק י-יב. סיום מחזור ל"ה	פרק ט.	מ"ע קצא. ריד. מל"ת שיא. נח. מ"ע רכא. מל"ת רסג. רסד.
ג'	כ"א בתשרי	תחילת מחזור ל"ו אז וגוי. כל המצוות... שנת החמה.	פרק אחד ליום, מחזור י"ב - שנה שלישית פרק י.	הספר הזה שאבאר בו... שזכרנו*. ואני עתה מתחיל בזכרון השרשים... במצוות עשה...
ד'	כ"ב בתשרי	מצות עשה. א מצוה ראשונה... אין לו.	פרק יא.	השרשים**.
ה'	כ"ג בתשרי	מצות לא תעשה. א מצוה... אלו הם... בין עשה ובין לא תעשה.	פרק יב.	השרשים**.
ו'	כ"ד בתשרי	וראתי לחלק... בעזרת ש-די.	פרק יג.	השרשים**.
ז'	כ"ה בתשרי	משוך חסדך וגוי. ספר המדע והוא ספר ראשון... ה' יסודי התורה... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יד.	מ"ע א. מל"ת א. מ"ע ב.
ח'	כ"ו בתשרי	פרק ד-ו.	פרק טו.	מ"ע ג. ד. ט.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
א', י"ט בתשרי	4:50	5:36	5:58	6:56	9:35	12:25	12:55	6:01.5	6:26
ב', כ' בתשרי	4:50	5:37	5:58	6:57	9:35	12:25	12:55	6:00.4	6:25
ג', כ"א בתשרי	4:51	5:38	5:59	6:57	9:36	12:25	12:55	5:59.3	6:24
ד', כ"ב בתשרי	4:52	5:39	6:00	6:58	9:36	12:25	12:55	5:58.3	6:23
ה', כ"ג בתשרי	4:52	5:39	6:01	6:59	9:36	12:25	12:55	5:57.3	6:22
ו', כ"ד בתשרי	4:53	5:40	6:01	7:00	9:37	12:25	12:55	5:56.3	6:21
ז', כ"ה בתשרי	4:54	5:41	6:02	7:01	9:37	12:24	12:54	5:55.3	6:20
ח', כ"ו בתשרי	4:55	5:41	6:03	7:01	9:37	12:24	12:54	5:54.3	6:19

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
שבת חוה"מ	5:24	5:39	5:29	5:42
שמיני עצרת	5:22	5:37	5:27	5:40
בראשית	5:17	5:32	5:22	5:35

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, ISSN 0793-7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הזכרת הגשם: קודם תפילת לחש של מוסף מכריז השמש "משיב הרוח ומוריד הגשם", ומתפילה זו מתחילים לומר זאת בכל התפילות. המתפלל ביחיד - ימתין עם תפילת המוסף עד שיתפללו הציבור, כדי שיוכל לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם". מי ששמע הכרזת "משיב הרוח ומוריד הגשם" קודם שהתפלל תפילת שחרית - אם אינו מתפלל במניין אחר, ואמר גם בתפילת שחרית "משיב הרוח ומוריד הגשם". טעה ואמר "מוריד הטל" - אינו חוזר. בחזרת הש"ץ - תפילת גשם. אין נושאים כפיים.

שיעורי חת"ת: לומדים היום⁸⁸ פרשת ברכה החל מ'שני' עד סיום הסדרה עם פירוש רש"י, ופרשת בראשית עד 'שני' עם פירוש רש"י. תזכורת: כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג, בעת ההתוועדות של שמחת-תורה (או שבת בראשית), להזכיר על-דבר השתתפות כל אחד ואחת במגבית 'קרן השנה' (מניין ימי שנת תשע"ז - שנ"ג). מוצאי יום-טוב:

הבדלה: מתחילים "הנה א"ל ישועתי". ברכת הגפן, ברכת המבדיל. רבים נוהגים (על-פי מנהג האריז"ל⁸⁹) לערוך הקפות בארצנו הק' גם בלילה זה. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מעודד את השמחה, ושולח מברקים למקומות המרכזיים (כפר-חב"ד, נחלת-הרח"ב"ד⁹⁰ וירושלים ת"ו) מדי שנה בשנה. במוצאי שמחת-תורה מכריזים: "ויעקב הלך לדרכו"⁹¹.

מי שלא הספיק לפני-כן, יסיים את פרשת ברכה שניים מקרא ואחד תרגום עוד הלילה⁹².

"אשר ברא אלוקים לעשות", ואין נוהגים לפרוש טלית על ראש העולה לחתן בראשית. הקהל עונה בקול רם - אחר כל יום בכריאה - את הפסוק "ויהי ערב ויהי בוקר יום...". והקורא אומר אחריהם, וכשמגיע הקורא ל"ויכולו" אומרים כולם⁸¹ "ויהי ערב... יום השישי ויכולו..." - בהמשך אחד⁸² עד "לעשות", והש"ץ חוזר אחריהם⁸³.

מניחים את ספר-התורה השלישי אצל השני, ואומרים חצי-קדיש. הגבהה וגלילה. מפטיר בספר השלישי במוסף היום בפרשת פינחס. הפטרה: "ויהי אחרי מות משה... רק חזק ואמץ" (יהושע א). אחרי קריאת התורה אומרים את הפיוטים: "שישו ושמחו", "התקבצו", "אגיל ואשמח", "אשריכם ישראל", כנדפס בסידור (אחר סדר הקפות)⁸⁴.

אחר-כך היו רוקדים ריקוד נוסף בניגון שמחת-תורה, בהתלהבות גדולה⁸⁵. יזכור: מי שיש לו אב ואם - יוצא מבית-הכנסת. אבלים בתוך שנתם (רח"ל) נשארים בבית-הכנסת, אבל אין אומרים "זכור". בהזכרת נשמות אומרים "בן/בת פלונית". אומרים "אב הרחמים". גם מי שאינו מזכיר נשמות אומר "אב הרחמים"⁸⁶.

81 הרבי, שעלה תמיד לחתן בראשית, אמר הן את 'ויהי ערב' והן את 'ויכולו' (עכ"פ התחיל לאומרים) עם הציבור (ולא עם הבעל-קורא).

82 גם משום שהוא ראשית-יתבות שם הוי"ה: "יום השישי ויכולו השמים", ולכן אין מפסיקין בו. ראה נטעי גבריאל סוכות פצ"ג סכ"ו מהלבוש ומהר"ל וכו'.

83 ב'אוצר' עמ' שפו, כתב שצ"ל בו (בוא' ולא באל"ף) יבא צמח (ולא ציין את המקור). אמנם בשיחה המוגהת האחרונה לע"ע דליל שמח"ת קודם הקפות תשנ"ב ס"א (סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 37) בגוף השיחה, נדפס כבסידור: "בא (באל"ף) יבא צמח בשמחת תורה".

84 כ"ה בלוח כולל-חב"ד, ומקורו ממש"כ בסידור שאומרים זאת אחר (כל 'אחר' - סמוך, רש"י בראשית טו,א) קרה"ת. והטעם לכאורה כיוון שקרה"ת היא שלמות השמחה שעליה מדובר בפיוטים אלו, ורק אח"כ אומרים שאר האמירות ו'זכור' בכללן, שהן עניינים בפ"ע. ודלא כמנהג הרווח בארה"ק שהובא בלוח 'דבר בעת' לומר זאת בסיום כל העניינים, אחרי 'זכור' ולפני 'הללו'. (ואגב, אמר לי ש"ץ ותיק מחסידי פולין, שקשה עליו ביותר המעבר משמחת הקפות וקרה"ת ל'זכור', מ'זכור' שוב ל'שישו ושמחו', ושוב - לתפילת 'טל', בקיטל ובנגינה מעין 'נעילה').

85 קובץ ליובאוויטש, גיליון 13 (תשט"ז) עמ' 64.

86 רצוי לקרוא לכל היוצאים מביהכ"נ ל'זכור' לחזור פנימה לפני

קבלת עול בשמחת תורה ובהתקשרות לרבי

עיקר השמחה בשמחת תורה היא מצד קבלת עול • עניין הקבלת עול בולט בעיקר בקשר שבין חסיד לרבי • נשיא, שהוא ה'ראש', מרגיש את חולי הרגל בעוצמה גדולה יותר מאשר הרגל עצמה! • העצה למי שחסר בהתמסרות לרבי – לומר זאת בדיבור, וה"רוצה אני" מעיד על רצונו הפנימי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

קבלת עול כמו כל המצוות, כי, עיקר המצוה הוא קיום רצונו ית', שע"ז נעשה צוותא (מצוה מלשון צוותא) וחיבור עם הקב"ה, מצוה המצוות. ולהוסיף, שכאשר קיום המצוה הוא רק בשביל הרמז (הטעם) שיש בה, הרי, לא זו בלבד שחסר לו עיקר המצוה, אלא עוד זאת, שאין בידו גם הרמז שבמצוה, ולכן, צריך לקיים את המצוה מתוך קבלת עול, כגזירת הכתוב, ובמילא יש בידו גם הרמז שבמצוה.

ועד"ז בנוגע לשמיני עצרת (ושמחת תורה), שבו נעשית הקליטה דכל עניני ראש השנה, ולכן צ"ל אז קבלת עול מלכות שמים⁸.

וענין זה מודגש גם בהשמחה דשמיני עצרת ושמחת תורה⁹ – דאף שהשמחה קשורה עם תורה שענינה הבנה והשגה, מ"מ, עבודת היום אינה בלימוד התורה בעיון והעמקה, אלא בשמחה וריקודים דהקפות, שמקיפים עם הספר תורה את התיבה, שולחן הקריאה – לא השולחן שעליו לומדים גאונים בעיון ובהעמקה, אלא השולחן שעליו קורין אותיות התורה – שבוה מודגש שהשמחה אינה בהשגה שבתורה, אלא באותיות

א. העבודה דחודש תשרי – הן בהתחלת החודש, בראש השנה, והן בסיומו של החודש, בשמיני עצרת ושמחת תורה – היא העבודה דקבלת עול: בנוגע לראש השנה – שעבודת היום היא "תמליכוני עליכם"¹, שזהו"ע דקבלת עול מלכותו ית'.

וענין זה מודגש גם בנוגע לתקיעת שופר – "מצות היום בשופר"²:

איתא ברמב"ם³ "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישנים משנתכם וכו'". ולכאורה אינו מובן: כיון ש"רמז יש בו", שזהו"ע של טעם – אין זה "גזירת הכתוב"?

והענין בזה⁵ – שגם המצות שיש להם טעם עיקרם (לא הטעם, אלא) ציווי ה', "גזירת הכתוב", וצריכים לקיימם (לא בגלל הטעם, אלא) בגלל שכך צוה הקב"ה, באופן של קבלת עול. וכמובא בדרושי חסידות⁶ שאילו נצטוונו לחטוב עצים (דבר שאין בו טעם ורמז) היינו עושים זה באותה

תורה. מוציאים שלושה ספרי תורה, בראשון קוראים⁷⁴ [עד "שישי"] בפרשת וזאת הברכה, ואם יש צורך, חוזרים כמה פעמים עד שכל הציבור יעלה לתורה. בסיום עולה אחד עם כל הנערים ומברך אתם ברכת התורה⁵⁸.

בבית הכנסת של הרבי עולים בשמחת תורה כמה קרואים יחדיו ומברכים כולם כאחד. לכוהן – כוהנים, ללוי – לויים, ולשאר העליות – ישראלים [גם הילדים עולים עם אבותיהם]⁷⁵.

למנהגנו: בעליות רגילות כשעולים כמה קרואים ביחד, מברכים כולם כאחד, אבל בעליית 'כל הנערים' מנהגנו שהגדול העולה עמהם מברך ומוציא את כולם⁷⁶.

אין מנהגנו לפרוש טלית על הנערים ועל שאר העומדים אצל הבימה ולומר "המלאך הגואל"⁷⁷. 'חתן תורה' ו'חתן בראשית' יכולים להיות גם כוהנים או לויים.

אומרים "מרשות" ל'חתן תורה', וקוראים "מעונה אלוקי קדם" עד "לעיני כל ישראל", ואין נוהגים לפרוש טלית על ראש העולה ל'חתן תורה"⁷⁸. לאחר גמר קריאת הפרשה אומר כל הקהל "חזק חזק ונתחזק", וגם העולה בעצמו אומר כן לפני הברכה האחרונה⁷⁹.

מניחים את ספר התורה השני על הבימה ליד ספר התורה הראשון, ולא יסירו את ספר התורה הראשון עד שיניחו על הבימה את ספר התורה השני. מגביהים וגוללים את ספר התורה הראשון, ואין מהפכים אותו ופניו אל העם, ואין משנים במאומה מסדר ההגבהה של כל השנה⁸⁰.

אומרים "מרשות" ל'חתן בראשית' בלשון יחיד ככתוב בסידור. וקוראים מ"בראשית ברא" עד

אחר ההקפות (מחזירים את ספרי התורה לארון הקודש ללא כל אמירות⁶⁹): 'עלינו', קדיש יתום, 'אל תירא', 'אך צדיקים'.

בשמיני עצרת ושמחת תורה אין טובלים פרוסת המוציא בדבש⁶⁸.

(כל) יום טוב "צריך לקבוע כל סעודה על היין, דהיינו שישתה יין באמצע סעודתו אם ידו משגת"⁷⁰.

"ידוע לכול, שבאמירת 'שמע ישראל' בקריאת שמע על מיטתו בשמחת תורה, צריך לקבל על עצמו את המסירה ונתינה להרבצת תורה במסירת נפש בגופו, רוחו ונשמתו, וזו צריכה להיות כל מהותו"⁷¹.

שחרית: בשחרית (בלבד) – נשיאת כפיים ככתפילת מוסף של כל יום טוב⁶⁸.

לאחר חזרת הש"ץ – הלל שלם, קדיש תתקבל. שיר של יום, הושיענו (אין אומרים 'לדוד ה' אורי'), קדיש יתום.

קידוש: "אתקינו דיום טוב", אלה מועדי", "בורא פרי הגפן". ואחר כך נוטלים ידיים לסעודה או אוכלים כזית 'מוזנות'. התוועדות⁷².

סדר הקפות: כדאמתול, "אתה הראת פסוק בפסוק ולאחר מכן "אב הרחמים". כן עושים שלוש פעמים⁵⁶.

לאחר מכן, פותחים את ארון הקודש, מוציאים את כל ספרי התורה ומקיפים את הבימה ז' חצאי הקפה (בהמשך אחד), בסך הכול שלוש הקפות וחצי. אבל אומרים את כל סדר ההקפות, ללא הכרזת "עד כאן הקפה...". ומחזירים את כל ספרי התורה לארון הקודש (ללא כל אמירה) וסוגרים אותו⁷³.

"אתה הראת" (של פתיחת הארון). י"ג מידות (פעם אחת) ו"ריבוננו של עולם", יהיו לרצון, ואני תפילתי, "ברוך שמייה", וכל סדר הוצאת ספר

69 'אוצר' עמ' שנט, ע"פ הגהת הרבי ללוח כולל חב"ד.

70 שו"ע אדה"ז סי' תקכ"ט ס"ד. וראה ספר 'הלכות ומנהגי חב"ד' עמ' 84 הערה 432.

71 סה"ש תשי"ד עמ' 39.

72 ואף שלכאורה יש בעיה בהתוועדות לפני מוסף עפ"י מ"ש

בשו"ע אדה"ז סי' רפו ס"ד, אולי י"ל עפ"י דברי הרבי בספר

השיחות תש"א עמ' 120 הערה 10, עיי"ש.

73 לוח כולל חב"ד.

74 הקריאה – בנעימת הטעמים הרגילה, ולא בנעימת הימים הנוראים (שם עמ' שט).

75 'אוצר' שם. וראה פרטים נוספים בהנהגה, במציאות והדעות בהלכה בזה, שם וב'אהלי ליובאוויטש' עמ' 157, ובקובץ 'אהלי שם' גיליון ח' עמ' קנה. מעלים לתורה בכל מחזור (אם ישנם) כהן, לוי וישראלים (כ"מ בשערי אפרים ש"ח ס"ו, וע' בשו"ע סי' קלה ס"י ונו"כ).

76 משיחת יום שמח"ת תשי"ט ס"ח ('תורת מנחם – התוועדות')

(כד) תשי"ט ח"א עמ' 146.

77 'אוצר' עמ' שפ.

78 שם עמ' שפד.

79 ראה מקורות וביאורים לזה ב'לוח השבוע' גליון תרע"ז.

80 'אוצר' עמ' שפא.

1 ר"ה טז, סע"א. וש"נ.
2 שם כו, ב. כז, א. רמב"ם הל' שופר פ"א ה"ב.
3 הל' תשובה פ"ג ה"ד.
4 ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 124.
5 ראה גם סה"מ מלוקט ח"ב סע"ע יט ואילך. וש"נ.
6 לקו"ת שלח מ, א. המשך תרס"ו ע' נד. ועוד.

התורה, שזהו"ע דקבלת עול¹⁰.

ב. והענין בזה – שהעבודה דחודש תשרי היא התחלת העבודה דכל השנה כולה:

התחלת העבודה צריכה להיות באופן של קבלת עול, והקבלת עול שבהתחלת העבודה, בחודש תשרי, היא ההקדמה לעבודה כמשך כל השנה כולה, שכל עניני העבודה, גם הענינים דהבנה והשגה, יהיו באופן המתאים.

בלידת בת מברכים ש"יגדלוה לתורה ולחופה ולמעשים טובים¹⁵ – כיון שבת מורה על הענין דקבלת עול שנותן כח לכל הענינים דתורה ועבודה.

ד. ענין הקבלת עול מודגש ביותר בהיחס של חסיד אל הרבי – כי, בידעו שהוא אינו אלא "רגל", והרבי הוא ה"ראש", ה"ה מתמסר לגמרי ("ער גיט זיך איבער אינגאנצן") אל הרבי, ומקיים את

אלה שחסר אצלם בהתמסרות, כיון שמצד הפנימיות שלהם

הם מסורים אל הרבי, אזי מספיקה האמירה בדיבור שמתמסרים

אל הרבי כיון שהאמירה "רוצה אני" היא בהתאם לרצונו האמיתי

הוראותיו של הרבי מתוך קבלת עול מוחלטת. לכאורה יש מקום לשאלה: כיצד אפשר לומר שהוא בעצמו אין לו ראש – כיון שנצטווה בתורה להניח תפילין של ראש, עכצ"ל שיש לו גם ראש! והמענה על זה – מבהיר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהשיחה¹⁶ בענין הקבלת עול ד"איש חיל": דער סאָלדאָט האָט קיין קאָפּ ניט. מ'האָט אַמאָל געזאָגט, אַז אַ סאָלדאָט האָט בלויז אַ קאָפּ אויף וואָס ער זאָל טראָגן דעם פאַס פון דעם ביקס" (החייל – אין לו ראש. פעם היו אומרים שראשו של החייל הוא רק בשביל לשאת את חגורת הרובה).

ה. ענין זה נוגע גם לכתיבת "פדיון" לרבי – ובהקדמה¹⁷:

משולח אחד, "אָ פעטאַח" (שוטה), כשהיו נותנים לו "פדיון" למסור לרבי, ה' מסרב ליקח, באמרו, שצריך לבקש מהקב"ה בעצמו, ולא ע"י

וכמודגש גם בעבודה דכל יום – שהתחלת העבודה היא באמירת "מודה אני", שזהו"ע הקבלת עול בהתחלת היום שנעשית הקדמה לעבודת כל היום.

ג. ועד"ז מצינו גם בנוגע לבנין בית בישראל – בלידת בנים ובנות¹¹:

בענין הלידה ישנם ב' אופנים: בן ובת. וענינו בעבודת ה' – "רמוז יש בו" – ש"בת" רומז על העבודה דקבלת עול, ע"ד מארז"ל¹² "אשה כשרה כו' עושה רצון בעלה", ו"בן" רומז על העבודה ע"פ טעם ודעת.

ועל זה אמרו "בת תחילה סימן יפה לבנים"¹³ – שהתחלת העבודה באופן של קבלת עול ("בת תחילה") מהווה נתינת-כח ("סימן יפה") גם בנוגע לעבודה ע"פ טעם ודעת ("בנים")¹⁴. ועפ"ז יש לבאר גם טעם ותוכן מנהגנו שגם

10) ראה גם ריש וסוף ד"ה ביום השמע"צ ש"ל בקונטרס שמע"צ שמח"ת שנה זו (סה"מ תשי"א ע' 80. ע' 87).

11) מהטעמים להתוועדות זו – "קידוש" שערך א' מאנ"ש לרגל לידת בתו (המו"ל).

12) תדבאר פ"ט. הובא ברמ"א אה"ע סו"ס סט.

13) ב"ב קמא, א.

14) ראה תו"א משפטים עט, א. לקו"ת דרוש ש"ש סו, א.

אך אין אומרים 'עלינו' [עתה, אלא רק אחר ההקפות כדלהלן]⁴⁹.

לאחר מכן – קידוש והתוועדות⁵⁰.

קידוש: "אתקינו" ונוסח הקידוש דיום-טוב, ו"שהחיינו" (נשים שבירכו "שהחיינו" בשעת הדלקת הנרות – לא יברכוה בשעת הקידוש). בשמחת-תורה מהדרים במיוחד לעשות קידוש כל-אחד לעצמו ולא לצאת ידי-חובה ממישהו אחר, שכן ברכת "שהחיינו" היא גם על התורה, והלוואי שיפקיע את עצמו⁵¹.

בשמחת-תורה היה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מסיר [לפעמים, וכהוראת-שעה בלבד!] את ההגבלה שהטיל על שתיית 'משקה'⁵².

מנגנים ביום זה ניגון 'ארבע בבות'⁵³.

סדר הקפות: "אתה הראת" פסוק בפסוק (ומכבדים בקריאתם אנשים שונים⁵⁴), ולאחר מכן אומרים "אב הרחמים".

לאחר מכן⁵⁵ היה מורה כ"ק נשיא דורנו להוסיף פסוקים שונים לפי צורך השעה והענין, כגון (פסוק שנעשה דרך קבע במשך השנים): "והיה זרעך... ופרצתך... ובזרעך" (בראשית כח, יד); "הושיעה את עמך..." (תהילים כח, ט); ולפעמים: "הנני מביא אותם מארץ צפון..." (ירמיה לא, ז)⁵⁶.

אמירת "אתה הראת", 'אב הרחמים' והפסוקים הנ"ל – שלוש פעמים, ורק לאחר 'אב הרחמים'

49) 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 139, ועיי"ש בטעם הדבר.

50) מקדשים וטועמים, ומתוועדים כהכנה רבה לעריכת ההקפות בשמחה. ראה ספר 'הלכות ומנהגי חב"ד' עמ' 80 הערה 407.

51) לקו"ש ח"ט עמ' 371, וש"נ בהערה 6. וראה בזה 'אהלי ליובאוויטש' עמ' 152.

52) שהיא בדרך-כלל שלוש-ארבע כוסיות ('התקשרות' גיליון יב עמ' 12) – 'אוצר' עמ' שע. חלות הגזירה גם על שמח"ת מפורשת בכ"מ, ומהם ב'יחידות' שנדפסה בקובץ היכל-מנחם כרך ג עמ' רנח.

53) ספר-הניגונים ח"א (ניגון א) עמ' ל – מסה"ש תש"א עמ' 86. וראה סה"ש תפר"ח עמ' 12 וש"נ, סה"ש תש"ב עמ' 13.

54) המנהג בבית-הרב למכור פסוקי 'אתה הראת', ולכבד בפסוק ראשון ואחרון, ולפעמים פסוקים נוספים, את כ"ק האדמו"ר. בליל שמחת-תורה, ההכנסה היא לטובת ישיבת תורת, וביום שמח"ת ההכנסה לטובת המוסדות 'מרכז לענייני חינוך' ו'מחנה-ישראל' – ספר-המנהגים.

55) כן מפורש בסה"ש תש"נ ח"א עמ' 615, ודלא כמ"ש בסידורים שונים שנדפסו לאחרונה.

56) 'אוצר' עמ' שנד-שנ.

[וההוספות] פותחים את ארון-הקודש⁵⁶.

מוציאים את כל ספרי-התורה⁵⁷, ומקיפים את הבימה כנהוג. הגבאי מכריז לאחר כל הקפה (כהלשון בסידור): "עד כאן הקפה א'", "עד כאן הקפה ב'", וכו'. לאחר כל הקפה, מחזירים את כל ספרי-התורה לארון-הקודש⁵⁸.

הרבי שלל את הנהגת המקפידים להסיר את הכתרים מספרי-התורה לקראת הריקודים, בחשש שמא יפלו⁵⁹.

בפסקה "עוזר דלים" אמר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, שצריך להפסיק קצת בין תיבת "עוזר" לתיבת "דלים"⁶⁰.

בשנת האבלות (רח"ל) אין הולכים להקפות לבד [הכוונה כנראה שאין האבל לוקח ספר-תורה בעצמו], אלא בליווי⁶¹.

הניגונים המושרים בשעת ההקפות הם ניגונים קבועים מדור ודור. ומהם: "וכל קרני רשעים אגדע"⁶²; "על הסלע הך"⁶³; הניגון המכונה 'ניגון ההקפות של ר' לוי-יצחק'⁶⁴; ניגון ריקוד⁶⁵; והרבי היה מוסיף עליהם עוד ניגונים⁶⁶.

נוהגים לנגן את ניגון 'האָפּ קאָזאק' של הסבא משפולי⁶⁷.

אין מנהגנו לקרוא קריאת התורה בליל שמחת-תורה⁶⁸.

57) להעיר מ'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סי' קיח, שצע"ג על סמך מה נהגו בכמה בתי-כנסת להשאיר ס"ת שא"א לתקנם 'בשביל הקפות', עיי"ש.

58) לוח כולל-חב"ד.

59) ובפרט על-פי המפורש בזהר (ח"ג רנ"ב), שעיקר הענין ד'כתר תורה' שייך בשמחת-תורה דווקא, ומשמחת-תורה נמשך ענין זה על כל השנה – התוועדות תש"ג ח"א עמ' 308.

60) סה"ש תש"ד עמ' 31, ושם נתבאר.

61) ספר-המנהגים עמ' 78. וראה 'אוצר' עמ' שנח. 'תורת-מנחם – מנחם-ציון' ח"א עמ' 227.

62) ספר-הניגונים ח"ג ניגון קסא.

63) שם, ניגון קסג.

64) שם ח"א ניגון קסה.

65) שם ח"ב ניגון קפה – על ניגון זה אמר הרה"ח וכו' ר' לוי-יצחק ע"ה, שמקובל בידו שהושר בשעת ההקפות אצל אדמו"ר הזקן. הרבי היה מנגנו פעמים רבות בשעת חזונית – 'אוצר' עמ' שנח.

66) כ"ז מ'אוצר' שם.

67) ספר-הניגונים ח"א (ניגון כד) עמ' מט – סה"ש תש"ד עמ' 116, וראה סה"ש תורת שלום עמ' 236.

68) לוח כולל חב"ד.

מרגיש את החולי יותר מהרגל, שהרי: (א) הראש הוא נעלה מהרגל להיותו מקום משכן השכל, (ב) וגם זה שהרגל מרגיש את החולי אינו אלא ע"י הגידים שנמשכים מהמוח, כיון שכל ענין ההרגש הוא מהמוח דוקא. אמנם, כל זה הוא רק כשיודע שהוא "רגל", ומתמסר לגמרי ("ער גיט זיך איבער אינגאנצן") לה"ראש", שהוא הרבי, משא"כ כשחושב שגם

עבודת היום אינה לימוד בעיון והעמקה, אלא שמחה וריקודים,

שמקיפים עם הס"ת את שולחן הקריאה – לא השולחן שעליו לומדים

גאונים בעיון ובהעמקה, אלא השולחן שעליו קורין אותיות התורה

לו בעצמו יש ראש, ובמצב כזה בא אל הרבי ליתן פדיון, אזי מתעוררת שאלה בנוגע להענין דממוצע. – בנוגע לשאלת עצה אצל הרבי, הרי, עצה יכולים לשאול אצל כל יהודי, אפילו אצל קצב, כדאיאת בגמרא²³ "רב אשי . . . מכניף ומייתי להו לכולהו טבחי דמתא מחסיא", היינו, ששאל בעצתו של כל קצב; אבל בנוגע לנתינת פדיון – מתעוררת שאלה בנוגע להענין דממוצע.

1. כל אלה הנמצאים כאן – בודאי מסורים הם ("זיינען איבערגעגעבן") אל הרבי, וגם אלה שחסר אצלם בהתמסרות, הרי, כיון שמצד הפנימיות שלהם ה"ה מסורים אל הרבי, אזי מספיקה עכ"פ האמירה בדיבור²⁴ שמתמסרים אל הרבי, – ע"ד מ"ש הרמב"ם²⁵ בביאור התועלת ד"כופין אותו עד שיאמר רוצה אני", כיון שהאמירה "רוצה אני" היא בהתאם לרצונו האמיתי "להיות מישראל . . . לעשות את כל המצוות כו" – ובמילא, אין מקום לשאלה בנוגע להענין דממוצע, אפילו לא ממוצע המחבר.

ממוצעים. והאמת היא – כמבואר בתשובה של החתם סופר¹⁸, – ולהעיר שבספריו של החתם סופר מצינו רעיונות חסידיים ("עס וואָרפֿן זיך דורך חסידישע ווערטער")¹⁹, שכן, החתם סופר הי' תלמיד מובהק של ר' נתן אדלר ותלמידו המובהק של בעל ההפלאה, תלמידו של המגיד –

שיש הפרש בין מלאכים לנשמות, שהבקשה באמצעות מלאכים נחשבת לבקשה ע"י ממוצעים, משא"כ הבקשה באמצעות נשמות (בנ"י) – שהם למעלה ממלאכים – אינה נחשבת לבקשה ע"י ממוצעים, כיון ש"כל ישראל שותפים וגוף א' ונפש א', וכשא' מצטער גם חבריו מרגיש ועמו מצער . . . וכיון ששניהם בצער טוב יותר שיכנס הראש (לבקש רחמים) משיכנס הרגל, עד"מ הת"ח הוא הראש כו", ובפרט נשיאי ישראל, שהם "ראשי אלפי ישראל", בחינת "ראש"²⁰.

ומזה מובן גם שלא שייך כאן הכלל ש"יפה תפלת החולה לעצמו מתפלת אחרים עליו"²¹ – כי, כלל זה הוא בנוגע ל"אחרים", משא"כ בנוגע לנשיאי ישראל, שאינם "אחרים", אלא "ראשי אלפי ישראל", יפה תפלתם כ"תפלת החולה לעצמו" – כשם שהראש מתפלל עבור הרגל, ואדרבה: תפלתם של נשיאי ישראל יפה מתפלת החולה עצמו²², כי, הנשיא שהוא הראש,

בשמחת-תורה, מנהג ישראל (אשר "תורה היא") לשמוח בשמחה זו יותר משמחת בית-השואבה, ויותר משמחת יום-טוב סתם⁴⁴. הזהיר כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע בשם אביו כ"ק אדמו"ר מהור"ב נ"ע: "את הארבעים ושמונה השעות [בחו"ל; בארה"ק – עשרים וארבע שעות] של שמיני-עצרת ושמחת-תורה צריכים לייקר במאוד. בכל רגע אפשר לשאוב אוצרות בדליים ובחביות, בגשמיות וברוחניות, וכל זה על-ידי הריקודים"⁴⁵. הרבי הנהיג, ללכת בתהלכות לבתי-כנסיות, וגם לאלה שבשכונות מרוחקות, כדי לשמח יהודים בשמחת החג⁴⁶. תפילת ערבית: בנעימת התפילה ביום זה אין משנים כלום לנעימת הימים-הנוראים⁴⁷. שיר המעלות, חצי קדיש, ברכו, ערבית של יום-טוב⁴⁸. קדיש שלם. האבלים (רח"ל) אומרים משניות וקדיש דרבנן,

הקפות. מוציאים ב' ס"ת, בראשון קוראים ב' ראה: 'עשר תעשר', ח"ק, ובשני למפסיר: 'ביום השמע'צ'. הפטרה: 'ויהי ככלות... ולישראל עמו'. הזכרת נשמות. במוסף – תפילת גשם, נשיאת כפים. אחה"צ. ערב יום הקריאה, קוראים שמו"ת כל פרשת ברכה עם ההפטרה דש"ת (שערי הל' ומנהג ח"ה סי' פה, והיום יום ד' טבת). לפנות ערב נפרדים מהסוכה (ואוכלים או שותים משהו). יום שלישי – שמחת-תורה. ערבית של יו"ט, קדיש תתקבל (משניות וקדיש דרבנן). בהדלקת הנרות: להדליק נר של יו"ט ושהחיינו. קידוש של יו"ט. הקפות כדאמתול. שחרית: נשיאת כפיים בחזרת הש"ץ (ולא במוסף), הלל שלם, קדיש תתקבל, קידוש והקפות כמפורט בפנים בשמע"צ. בשיעורי חת"ת מסיימים היום את פרשת ברכה, ולומדים פרשת בראשית עד סיום שלישי כבפנים (ראה שערי הלכה ומנהג ח"ה סי' פח).

(37) 'התועדות' תשמ"ו ח"א עמ' 309, תנש"א ח"א עמ' 163 (האחרון – כאיחול). (38) ערוך השלחן סי' תרס"ד סי"ג (ויש לברר מה מנהגנו בזה). (39) נזכר בהערות הרבי בספר המנהגים סי' 58. (40) לבני חו"ל: העברת הסדרה והפרידה מהסוכה – רק למחר. בשמיני-עצרת מקדשים וגם אוכלים בסוכה – הן בלילה והן ביום (אבל אין מברכים לישיב בסוכה). (41) המלך במסיבו ח"א עמ' שכא, 'אוצר' עמ' רכד, עיי"ש. וראה ספר 'הלכות ומנהגי חב"ד' עמ' 78 הערה 396. (42) 'אוצר' עמ' שסג, וראה 'מאוצר המלך' ח"ב עמ' 90 שגם המעיל של הס"ת שם הוא לבן במשך כל חודש תשרי. (43) לבני חו"ל: יום שני – שמיני עצרת. מקדשים ואוכלים בסוכה (ללא ברכת 'לישיב בסוכה') בלילה וביום (ונוהרים אף משתיית מים חוץ לסוכה). לאחר מעריב – קידוש והקפות. בשחרית – אין

רבות בהתועדות יום זה³⁷. [מנהג ישראל לערוך היום 'סעודת-יום-טוב'³⁸ לפני חצות היום – אם כי מדינא מותר עד 'מנחה קטנה'].

טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל על השולחן שמים גם מלח. מנהג ישראל לאכול היום "קרעפכין" (כיסני-בצק ממולאים בבשר)³⁹.

בארץ-ישראל מעבירים היום אחר חצות את הסדרה (פרשת השבוע – 'ברכה'), שניים מקרא ואחד תרגום, כולל ההפטרה.

בארץ-ישראל, נכנסים לסוכה לפנות ערב (ואוכלים או שותים דבר-מה) כדי 'להיפרד' ממנה, אבל אין אומרים "יהי רצון"⁴⁰. בחו"ל – ראה בהערה⁴⁰.

במנחה של הושענא-רבא אומרים בפעם האחרונה 'לדוד ה' אורי'.

כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע לא נהג להדליק נר בכל יום שמזכירים בו נשמות⁴¹.

הדלקת נרות: ברכת 'להדליק נר של יום-טוב' ו'שהחיינו'.

בלוח כולל-חב"ד נאמר, שנוהגים לפרוש פרוכת לבנה ומעיל לבן על הספר-תורה [רק] ביום שמברכים 'גשם' או 'טל', אך בבית-מדרשו של הרבי היתה הפרוכת הלבנה פרושה מראש-השנה ועד אחר שמחת-תורה⁴².

יום שני

כ"ב בתשרי, שמיני-עצרת ושמחת-תורה⁴³

(18) שו"ת חת"ם חאו"ח סי' קסו.
(19) ראה גם אגרות-קודש כ"ק אדמו"ר זי"ע חכ"ה ע' נד.
(20) תניא פ"ב.
(21) ב"ד פנ"ג, יד. הובא בפרש"י עה"ת וירא כא, יז.
(22) ראה ב"ב קטז, א.

ז. וענין זה – הידיעה שהוא רק "רגל" והרבי הוא ה"ראש" – נוגע גם לאופן קיום הציווי של הרבי: כאשר הרבי נותן ציווי לעשות דבר מסוים שקשור עם ענין של סיגופים, או אפילו הציווי להרבות בתורה ובתפלה באופן שבשביל זה צריך להתנתק ("אֶפְרַיִסן זִיךְ") מעניני אכילה ושתי' ושינה, הרי, גם כשמקיים הציווי מתוך קבלת עול

ויתירה מזה, שלאח"ז באים לידי השגה והכרה ("מ'דערהערט") את המעלה דקבלת עול, שמגעת במרחב האמיתי. ויש להוסיף, שכן הוא גם בנוגע לענינים גשמיים: כשנגזר על מישהו מצב של עניות, ח"ו, "מיצר" בגשמיות, צריך לקבל זאת באהבה, משום שהאמת

העצה להפטר מגזירה של עניות בגשמיות – להתבונן במעמדו ומצבו שהוא רחוק מאלקות, עד שירגיש שנמצא במעמד ומצב של עניות ברוחניות, ועל-ידי זה יפטר מהעניות בגשמיות

(בידעו שהוא אינו אלא רגל וצריך לקיים את ציווי הראש), יכולה לעלות לו מחשבה שאילו הי' הרבי יודע עד כמה קשה לו לעשות דבר זה, יתכן שלא הי' מצוה עליו זאת.

היא ש"גם זו לטובה²⁷, רק שאינה נגלית ונראית לעיני בשר, כי היא מעלמא דאתכסייא שלמעלה מעלמא דאתגלייא" (כמבואר בתניא²⁸), ועי"ז שמקבל זאת באהבה מצד קבלת עול, בידעו שכן הוא רצונו של הקב"ה, נעשה בדרך ממילא "ענני במרחב", שנמשך טוב הנראה והנגלה. ועצה נוספת בתורת החסידות להפטר מהגזירה של עניות בגשמיות²⁹ – להתבונן במעמדו ומצבו שהוא רחוק מאלקות, מהשגת אלקות וכו', עד שירגיש שנמצא במעמד ומצב של עניות ברוחניות, וע"י הרגש העניות ברוחניות יפטר מהעניות בגשמיות³⁰, ותומשך לו הרחבה בגשמיות, בטוב הנראה והנגלה³¹.

(משיחת שבת חול המועד סוכות ה'תש"א. תורת מנחם כרך ב', עמ' 34-29, בלתי מוגה)

ח. העבודה דקבלת עול – שאין לו השגה ועושה רק מצד קבלת עול – היא בבחינת "מן המיצר". ועז"נ²⁶ "מן המיצר קראתי יי' ענני במרחב יי' – שע"י המיצר דקבלת עול באים להמרחב דהשגה,

(26) תהלים קיח, ה.

ואילך²⁴ חוץ ממי שלא שמע קול תרנגול, שחייב להמתין לעלות השחר [יש לצאת לצרכיו תחילה כדי לברך אשר יצר]. שחרית:

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מחליף את ההדסים והערבות בחול-המועד סוכות, וכיוון כך, שלנטילת לולב בהושענא-רבה יהיו הערבות וההדסים חדשים²⁵ (אבל אין זו הוראה לרבים, וראה בגיליון הקודם ביום א' דחור"מ). בהושענא-רבה אין לובשים 'קיטל', ובתפילה עצמה (וכן בהוצאת ספר-תורה וכו') אין מוסיפים על נוסח תפילת חול-המועד²⁶. לפני תפילת הלל מסירים את שתי הכריכות שעל הלולב עצמו, ונשארות רק שלוש הכריכות המאגדות את הלולב, ההדסים והערבות ביחד²⁷, כי בהושענא רבה צריך להרבות בכסוכו עלי הלולב ובשמחה²⁷. הושענות:

מוציאים את כל ספרי-התורה שבהיכל²⁸, ועומדים עמם ליד הבימה²⁸. אומרים²⁹ את ז' הושענות, גם היום מתחילים להקיף את הבימה בכל פעם באות ס' או ע'³⁰ (לאחר גמר כל הקפה אומרים בקול את הפסוקים שלאחר כל הושענא, פסוקים המיוחדים להושענא-רבה), ומקיפים את הבימה שבע פעמים, בארבעת המינים בלבד³¹ (בלא הערבות של ה'הושענות'). לאחר-מכן, אומרים "אני והו... כהושעת... אני והו הושיעה נא" (בהשמטת הקטע האחרון, שייאמר בסוף

24) ראה פרטי החיוב בקצוה"ש ה, בדה"ש טו. באג"ק כרך ח, עמ' רעח איתא שעיקר הזמן משנתחייב בהן, ואחר-כך הוא רק תשלומין. וכל-שכן לענין ברכות התורה, עיי"ש. וראה בלוח חג השבועות, שם נתבאר וצוינו כ"כ פרטים בענין ברכות השחר למי שניערור בלילה בכלל.

25) סה"ש תש"ד עמ' 14.

26) 'אוצר' ס"ע שלו.

27) לקוטי שיחות ח"ד עמ' 1368.

28) הגהת הרבי ללוח כולל-חב"ד, 'אוצר' עמ' שלח.

29) י"א שהבחינו בהו"ר תשנ"ב (שחל ביום א' כבשנה זו) שהרבי אמר תחילה את הושענא שהיתה אמורה להיות בש"ק 'אדמה מארר', כמ"ש בס' המנהגים לגבי כל יום א' שאחרי שבת חוה"מ, שצריך לומר בתחילת הושענות את הושענא דיום השבת.

30) 'אוצר' עמ' שלט.

31) שער הכולל פמ"ח ס"ט, ממשמעות האמור בסידור אדה"ג, שלוקחים את הערבות רק לאחר סיום אמירת ה'הושענות'.

ההושענות דהיום). ומתחילים "תיתנונו לשם..." עד סיום פיוטי הושענות. [כמדומה שנוהגים לומר כל 'כותרת' בקול, הש"ץ ואח"כ הקהל].

יש לפסק כך: 'ואוצרך – הטוב לנו – תפתח'³². "קול מבשר ... – אומר הש"ץ ג' פעמים ואחר-כך הקהל ג' פעמים.

בסיומם, מכניסים את ספרי-התורה להיכל, מניחים את ארבעת-המינים מהיד, ואומרים 'קדיש תקבל'. לאחר מכן, לוקחים חמישה בדי ערבה³³ וחובטים בקרקע חמש פעמים [הרבי היה מפריד את הערבות זו מזו קודם החבטה, וחובט קלות. הרבי עמד בהלל ובחביטת הושענות על הרצפה ממש, ולא על הבימה או שטיח]³⁴, מניחים את ה'הושענא' הצידה, ואחר-כך אומרים את ה"יהי רצון".

גם נשים וקטנים נוהגים בחביטת הערבה³⁵. הרבי לא היה זורק את ה'הושענות' החבוטות על ארון-הקודש. לעיתים הניחן על כיסאו, לעיתים השאירן על הקרקע ולעיתים הכניסן לסידור ולקחן עימו³⁶.

אחר-כך מוציאים ספר תורה, וקוראים לארבעה עולים. למנהג אה"ק: לכולם "וביום השביעי". לשיטה השנייה: כהן "וביום החמישי", לוי "וביום השישי", ישראל "וביום השביעי", רביעי "וביום השביעי".

קרבן היום במוסף – "ביום השביעי". בספר המנהגים נאמר: "אין מנהגנו לאחל איש לחברו בהושענא-רבה ג'מר חתימה טבא", 'פתקא טבא' וכיוצא בזה" (אולי – כדי שלא לשנות מהנהגת שאר ימי חול-המועד). אבל בשנים האחרונות הזכיר זאת הרבי, ואף איחל זאת פעמים

32) סה"מ תרפ"ו ס"ע כא, לקוטי דיבורים ח"א דף נט,א.

33) יש להדגיש שהמצוה היא נטילת הערבה בפני-עצמה, זכר להקפת המזבח בערבה, ושם היתה הנטילה עיקר, וצ"ל כמו בלולב "דרך גדילתה" (ס' ארבעת המינים השלם' ס"ע תעת, וכו"ה בשו"ע ס' תרס"ד ס"ב. ורק בסו"ס ז ברמ"א נזכר שחובטין אותה, ע"פ הגמ' "חביט חביט" לפי הרמב"ם והר"ץ גיאת וע"פ האריז"ל שמדובר בחבטה ממש).

34) כן בדקו וראו, וראה 'אוצר' עמ' שלט-שמ.

35) שם עמ' שלו.

36) שם עמ' שמו.

על סדרי ביהכנ"ס וביהמ"ד 770

**בית־כנסת, בהיותו מקום קדוש, צריך להיות מקום נקי • בין היתר
דרש הרבי, מלבד השמירה על התנהגות נאותה בתפילות, להקפיד
על סידור בית־הכנסת לאחר ההתוועדויות, לסדר מגבות נקיות לניגוב
ידיים, ולהעמיד לרשות האורחים שתיה קרה ושתיה חמה בכלים
נאים • וכיצד להתמודד עם בעיית הצפיפות והדחיפות בזמני תקיעת
שופר?**

נצבים, כ"ח אלול תשכ"ח (תורת מנחם כרך נ"ג
עמוד 466) שוב דיבר הרבי אודות החיוב דכבוד
וקדושת בית־הכנסת, שאינו רק מדרבנן אלא
גם מדאורייתא, ועד שזהו מעין קדושת בית־
המקדש... ובפרט כשמדובר אודות בית־הכנסת
כאן, שממנו למדים במכלל־שכן וקל־וחומר בנוגע
לשאר בתי כנסיות...
הרבי פירט:

ראשית – בנוגע לזהירות שלא לדבר דברים
בטלים בבית־הכנסת (ובפרט בשעת התפילה,
קריאת־התורה) ולהקפיד על עניינת־ברוך־הוא וברוך־
שמו ואמן, וכידוע עד כמה השתדלו הקדמונים
בתיקון הדברים.

כמו־כן בנוגע להקפדה על ניקיון בית הכנסת,
כולל גם שיהיו מגבות נקיות בשביל רחיצת ידיים
לפני התפילה, משום "הפון לקראת אלו־קך",
ובוודאי לא באופן שמשליכים על הרצפה ניירות כו',
או שמונחים ארזים בכל פינה...
והרבי סיים בתוכחה נוקבת:

והרי מובן שגם מי שלא גרם לכך בעצמו, אלא
רק עובר ורואה דברים זרוקים על הרצפה ואינו
מגיבהם, הרי הוא שותף בדבר.

והמש"ך הרבי:

הגע עצמך – כאשר ילד נוהג התנהגות שאינה

חיוב מדאורייתא

בהתוועדות שבת־קודש פרשת תבוא, כ"א
אלול תשכ"ד (תורת מנחם כרך מ' עמוד 345),
דיבר הרבי באריכות אודות קדושת בית־הכנסת,
ובמיוחד בנוגע לבית־הכנסת של כ"ק אדמו"ר,
נשיא ישראל – שלכן צריך להקפיד ולשמור על
ניקיונו.

אומנם עורכים בו התוועדויות – אמר הרבי,
וזאת על־פי התנאי שהתנה מלכתחילה כ"ק אדמו"ר
מוהרי"צ בשעה שרכש את בית־הכנסת שיערכו
בו התוועדויות כו' – הרי "לתיקוני שדרתיך ולא
לעוותי", ולכן, מיד לאחר ההתוועדות, בהקדם
האפשרי, צריך לנקות את השולחנות וכו',
ולהבטיח שיהיה המקום בצורה מכובדת כראוי
לבית־הכנסת (ובוודאי לא באופן שיהיה המקום
לדיון הלכתי ("שקלא וטריא") אם מותר להתפלל
במצב כזה...).

והרבי הוסיף:

הדברים אמורים גם כלפי תלמידי הישיבה, יחד
עם הצוות הרוחני ("המשגיחים והמשפיעים כו'")
שלוומדים בבית־הכנסת זה – שצריכים לזכור שזהו
מקום קדוש וכו'.

חלפו ארבע שנים מאז, וכשבת קודש פרשת

על דרך המנהג בראש־השנה¹⁹.
אחרי גמר אמירת התהילים, ניעורים כל הלילה
(עד עלות השחר) ועוסקים בלימוד התורה, איש
איש במה שבחר.

חשוב לדעת שבכמה מקומות בשיחותיו נוקט
הרבי בפשטות שנוהגים גם אצלנו לומר את פרקי
הזוהר המובאים בספר 'תיקון ליל הושענא־רבה'²⁰.
בסוף הלילה היה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע
הולך לטבול במקווה. אבל למעשה אין רגילים
לנהוג כך²¹.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מכין (קושר) את
ההושענות עבור כל בני הבית [מכנינים גם עבור
נשים וקטנים²². לקטנים שבעריסה – יש אומרים
גם לחבוט עבורם].

קושרים אותן על־ידי עלים של לולב²².

גם מי שהיה ער כל הלילה²³ ולא ישן חצי שעה
– מברך בבוקר את כל ברכות־השחר. מי שבוודאי
ישן שיעור זה, רחץ פניו ולבש בגדיו (ונעל נעלי־
עור) – מברך כל ברכות השחר מחצות הלילה

(19) שערי הל' ומנהג אור"ח ח"ב סי' רעו, מהתוועדויות תשמ"ה ח"א
עמ' 346. וראה 'אוצר' עמ' שלג. כמובן, כשאוכלים זאת שלא בתוך
הסעודה יש ליטול ידיים תחילה ללא ברכה (ולא מהני אחיזה במזלג
וכד' כיוון שאין דרכו בכך). כמבואר בשו"ע אדה"ז סי' קנח ס"ג,
ובסידורו סוף סדר נט"י לסעודה.

(20) התוועדויות תשמ"ג ח"א עמ' 247. תשמ"ו ח"א עמ' 408,
תשמ"ח ח"א ס"ע 291. ועוד.

(21) 'אוצר' עמ' שלג, אדמו"ר מהורש"ב – משיחות הו"ר תש"ח
(סה"ש תש"ח עמ' 171. ושם, שהטבילה שייכת להו"ר (אולי – ע"ד
ליל שבועות. וראה גם 'אוצר' ניסן־סיון ריש עמ' רטו בקשר לליל
שש"פ) ולא לתפילת שחרית. וראה לשון הרמ"א סי' תרס"ד ס"א
ע"ז, ובהתקשרות גיליון תשע"א עמ' 17.

(22) שם עמ' שלד"ו.

(23) מי שנשאר ער כל הלילה עד לאחר שבוודאי עלה השחר,
לכאורה אסור ללמוד עד שיברך ברכות התורה [אך הרה"ח ר'
יוסף-יצחק ש' אופן העיר, שלא נמצא בטושו"ע ובשו"ע אדה"ז סי'
מזמזו האיסור (כלשון לוח כולל-חב"ד דהיום, וס' שבח המועדים
פנ"ז ס"ד) להניעור בלילה ללמוד לפני ברכת התורה. ואכן בס'
מנהג ישראל תורה' (סי' מז ס"ק א) מביא שאין בזה איסור.

וראה גם 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קעב-ג. וי"ל"ע במשמעות הל'
בסידור לפני ברכת התורה בזה. ובאמירת תיקון ליל שבועות ובכלל
בהתוועדויות, כולל הרבי עצמו – רגילים תמיד להמשיך בד"ת ואין
נוהרין בזה כלל (והבטיחו "מיד כשהאיר היום" נאמר רק על נט"י,
בשו"ע אדה"ז מהדו"ק סי' ד ס"ג). ואולי הטעם, כיוון שיש דעות
שלא נתחייב בברכה זו, וגם להדעות שמברך, היינו שרשאי לברך
ברכת השבח להקב"ה ככל ברכות השחר, אבל לא שאסור ללמוד
קודם לכן. ועצ"ע. תודה להרה"ת ר' שבתי ש' פרידמן מצפת].

פעם אחת¹³ הורה הרבי לצרף גם משבעים אומות
הנמצאים, בהשגחה פרטית, בקרבת מקום, שגם
הם יראו (וישתתפו) בשמחה זו, באופן ד"אתה על
כמותימו תדרוך".

נשארים ערים כל הלילה. כל אחד קורא לעצמו
(ולא בציבור) את כל חומש 'דברים' לפני חצות.
גם את פרשת 'ברכה' אומרים הלילה רק פעם
אחת¹⁴.

מה טוב ומה נעים, שביום זה, שעניינו מיתוק
הגבורות, יוסיף כל אחד ואחד בנתינת הצדקה
יותר מהשיעור הרגיל¹⁵.

זמן חצות הלילה בת"א: 00:25.

אחר חצות אומרים (בציבור) בחגירת אבנט את
כל התהילים, ואין מאריכים באמירתו¹⁶. באמירת
קדיש נוהגים כמו בשבת מברכים¹⁷.

לאחר כל ספר מהתהילים אומרים את ה'יהי
רצון' של הושענא־רבה ואת ה'יהי רצון' שלאחר
צאת הלבנה, בנוסף ל'יהי רצון' של יום־טוב¹⁸.

מנהג ישן שהגבאים מחלקים מקופת הציבור
תפוח מתוק לכל אלה שאמרו תהילים בליל
הושענא־רבה, בין ספר לספר וכיוצא בזה. אכילתו
היתה מיד בסוכה, כשאמרו תהילים בסוכה.
כיום, כשאין אומרים את התהילים בסוכה והכול
מהדרים שלא לאכול מאומה מחוץ לסוכה,
אוכלים את התפוח בסוכת בית־הכנסת או אחר־כך
בסוכה הפרטית, לאחר שמטבילים אותו בדבש,

ועוד.

(13) 'התוועדויות' תשמ"ז ח"א עמ' 294.

(14) ראה ספר 'הלכות ומנהגי חב"ד' עמ' 73, הערה 368.

(15) 'התוועדויות' תשמ"מ ח"א עמ' 294.

(16) ס' המנהגים שם. וראה 'התוועדויות' תשמ"ג ח"ג עמ' 418.
לאידך, י"א שפעם אירע שמיהרו מאד, ואז הרבי המשיך וסיים
בחדרו.

(17) לדברי הרה"ח ר"ל ש' רגובר (הערות וביאורים – אהלי תורה'
גיליון תתמה ס"ע 76), הרבי אמר קדיש אחרי כל ספר וספר בליל
הו"ר, הן בשנת תשכ"ה והן בשנת תשמ"ט (דלא כסברת ה'אוצר'
עמ' שלב). רק בשנת תשי"א לא אמר כלל (ימי בראשית עמ' 269).

(18) בס' המנהגים, מסה"ש תש"ח עמ' 171, ההוראה היא לומר אחר
כל ספר את היהירצון של הו"ר והיהירצון שלאחר צאת הלבנה,
אבל לא את היהירצון של יו"ט. אבל (בהתוועדויות תשמ"ג ח"א
עמ' 249, תשמ"ט ח"א עמ' 189, וביותר) בשיחת ליל הו"ר תשי"ג
(התוועדויות ח"א עמ' 193 הערה 33, מהקלטה) מדובר על היהי
רצון שלאחר אמירת תהילים, שבו אומרים "כאילו אמרם דוד מלך
ישראל בעצמו" – (כולל גם (ואדרבה – במיוחד) בהושענא רבה".

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש

כ' בתשרי, שבת חול־המועד

קבלת שבת. מתחילים "מזמור לדוד"¹, וממשיכים כבכל שבת.

בפיוט "לכה דודי" אומרים "גם בשמחה ובצהלה" ואין אומרים "ברינה"².

אומרים: כגוונא³, חצי קדיש, ברכו, וערבית של שבת עם 'יעלה ויבוא'.

כשנכנסים לסוכה אומרים בלחש: "שלום עליכם", "אשת חיל", "מזמור לדוד", "דא היא סעודתא", "אתקינ'ו דשבת, ואחר־כך אומרים בקול את הקידוש, מ"יום השישי" ואילך⁴. בסיומו מברך 'לישב בסוכה'. המסוכים מברכים 'לישב בסוכה' אחרי ברכת 'המוציא' (וכן ביום).

שחרית: אין נטילת לולב בשבת. תפילה של שבת, עם 'יעלה ויבוא'. הלל שלם. בשבת אין מקיפים את הבימה⁵, ו"אין אומרים 'הושענות' כלל"⁶. קדיש־תתקבל. שיר־שלי"ם, לדוד ה' אורי, קדיש יתום. מוציאים שני ספרי־תורה. בראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת תישא "ראה אתה אומר אלי" עד "לא תבשל גדי בחלב אימו" (שמות לג, יב־לד, כו). מניחים את הספר השני על הבימה, חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השני קוראים למפטיר בפרשת פינחס "וביום השישי". הגבהה וגלילה. בברכת ההפטרה אין מזכירים יום־טוב, ורק בחתימת הברכה האחרונה מוסיפים: "מקדש

השבת) וישראל והזמנים"⁷.

יקום פורקן, מי שבירך, אשרי, יהללו, חצי קדיש, תפילת מוסף של חול־המועד: "וביום השבת", "וביום השישי", "ישמחו".

קידוש: "מזמור לדוד", "אתקינ'ו", "ושמרו", "אם תשיב", "דא היא סעודתא", "זכור", "על כן" – בלחש⁸. רק "סברי מרנן", ברכת הגפן ו'לישב בסוכה'⁹ אומרים בקול.

מנחה: וידבר וקטורת. אשרי, ובא לציון. ואני תפילתי, מוציאים ספר־תורה וקוראים בפרשת 'ברכה'. שמונה־עשרה של שבת, עם 'יעלה ויבוא'.

אין אומרים 'צדקתך'.

ערבית: אתה חוננתנו, יעלה ויבוא. הבדלה בסוכה (על היין, עם ברכת 'לישב בסוכה'¹⁰).

מברכים על הבשמים ועל האש, כבכל מוצאי שבת.

יום ראשון

כ"א בתשרי, הושענא־רבה

מוצאי שבת קודש

יש להתוועד גם בלילה זה¹¹. מלבד זאת, יש להוסיף ביותר בשמחת בית השואבה, בריקוד ובכלי־זמר, יותר מבכל לילי החג. ואף שהזמן מועט בכמות, יש לנצל לשם כך כל רגע פנוי, ואף להשלים בו את כל מה שהחסירו בזה במשך החג, באופן של 'מועט מחזיק את המרובה'¹².

(7) שו"ע אדה"ז סי' תצ סט"ז. הגהות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב לסידור אדה"ז. ס' המנהגים עמ' 68. וראה 'סדור רבנו הזקן עם ציונים והערות' להרב ראסקין, עמ' שה הע' 95, וש"נ.

(8) ע"פ ס' המנהגים עמ' 57 הע' 8. וראה לעיל הערה 4.

(9) ס' המנהגים, מנהגי חג הסוכות. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שח.

(10) הוראת רבותינו, 'אוצר' עמ' שכד.

(11) ראה גם שיחת שמחת בית השואבה תשי"ח, תורת מנחם חכ"א עמ' 83.

(12) 'התוועדות' תשמ"ג ח"א עמ' 247, תשמ"ח ח"א עמ' 285.

"מובן שבית הכנסת צריך להיות במקום כזה ובאופן כזה שלא ידחה הבאים להתפלל בו אלא אדרבא ימשיך [=יסחוף] אותם, שלכן אם הכתלים טחובים וכיוצא בזה... כדאי שיתעכב יסודה איזה זמן... [עד] שימצאו מקום מתאים יותר".

"לאמיתו של דבר" – התבטא הרבי בש"פ נצבים תשכ"ח (תורת מנחם כרך נג עמוד 465-466) – "לא הייתי אני צריך לעורר על זה, כיון שזהו ענין ששייך לגבאי או השמש וכיו"ב, אבל כנראה שאלה שצריכים לעורר על זה, עסוקים בעניינים אחרים, ולכן צריך אני למלא את מקומם ולעורר על זה".

לא לדחוף!

בהתוועדות מוצאי שבת־קודש פרשת נצבים תשל"ח (שיחות קודש תשל"ח עמוד 471-470) אחרי שהזכיר את מבצע נש"ק ושופר הקשורים בראש־השנה, הוסיף הרבי ואמר: "במבצעים נכלל הסדר דראש־השנה בנוגע לבית כנסת זה", וכאן הרחיב ואמר:

איני יודע אילו "סדרים" מתכננים לעשות – ובכן, בנוגע לעניינים הקשורים לגבאים כמכירת מקומות וכו' איני מתערב – זהו תפקידם; אך לגבי כניסת הקהל הרי זה דבר ברור שלקריאת־התורה, המופטיר ותקיעות דמיושב, יאפשרו לכולם להיות נוכחים ללא שום הגבלות כלל. הכוונה הן ליום הראשון של ראש־השנה והן ליום השני.

כן בוודאי שכל הנוכחים הרוצים בכך יעשו כן מתוך מנוחת־הנפש ומנוחת־הגוף ללא כל דחיפות ("שטופעריי") וללא כל העניינים שהם היפך הסדר דקדושה וגם היפך הבלתי־סדר דקדושה.

צריך אמנם להיות "ענני י"ה", שהמרחב העצמי יורד למטה, למטה מעשרה טפחים – אך הדבר צריך להיעשות ללא דחיפות, לא לתפוס את מקומו של השני וכו', שהרי "אין אדם נוגע" בדבר השייך לזולת, ובפרט שישנו די מקום לכל אחד ולכולם, ולכן מן ההכרח שיאפשרו לכולם להיכנס...

תואמת בנוגע לסדרי הבית – מוכיחים אותו הוריו, ואם לא הועיל – הרי הם מענישים אותו.

ועל־אחת־כמה־זכמה כשמדובר אודות ענין המחויב על־פי שכל, ובנוגע לבית הכנסת, ביתו של הקב"ה וכפי שמצינו לגבי שלמה המלך ש"היה זריז בבנין בית המקדש" יותר מ"בנין ביתו" (ועל־אחת־כמה־זכמה שלא להיפך חסד־שלום) – הרי בוודאי שההורים צריכים להזהיר את הילדים ולהשיג על־יהם כו'.

וכמו־כן ישנה אחריות על מחנכי הילדים במוסדות החינוך וכו'.

קבלת פנים נאה

על תפקידם של הגבאים בניקיון בית הכנסת הזכיר הרבי גם בהתוועדות ש"ק פר' צו שושן פורים תשמ"א (שיחות קודש תשמ"א כרך ב' עמ' 736):

יש לדאוג שבית הכנסת יהיה נקי ולא יתגוללו בו דברים האסורים (ראה טושו"ע אורח־חיים סימן קנ"א) אפילו לא עיגולי נייר שנזרקו על חתן בעת העלייה לתורה וכיוצא באלו, ועכשיו נדבקים לנעלי המתפללים.

המקום צריך להיות נקי ומסודר!

באותה הזדמנות עורר הרבי על הצורך שבבית הכנסת יהיה מן המוכן שתיה, מים, מים רותחים, כוסות תה בכלים נאים לכל הזקוק – ובין השאר אמר:

בית הכנסת קיים כאן זה שנים. אנשים שונים נכנסים ומגיעים לכאן ללמוד ולהתפלל – באים הם מטלטולי העולם עייפים ומזיעים... מדוע שלא ימצאו במקום כוס מים, על־אחת־כמה־זכמה כוס תה או לחילופין מים רותחים להחיות את נפשם?!

– ולקבל זאת בכלי יפה ונאה (הרבי ציין שרבותינו נשיאנו רצו שינהגו בנימוס) ובמקום נאה!

בהזדמנות (ז' שבט תשט"ו – אגרות קודש כרך יו"ד ע' רצה) ציין הרבי הוראה כללית ליסוד בתי כנסת: